

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 6ης Νοεμβρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-101/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Göta hovrätt (Σουηδία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Bodil Lindqvist,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281, σ. 31),

* Γλώσσα διαδικασίας: η σουηδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann, J. N. Cunha Rodrigues και A. Rosas, προέδρους τμήματος, D. A. O. Edward (εισηγητή), J.-P. Puissochet, F. Macken και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η B. Lindqvist, εκπροσωπούμενη από τον S. Larsson, advokat,
- η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse,
- η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από την H. G. Sevenster,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την G. Amodeo, επικουρούμενη από την J. Stratford, barrister,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την L. Ström και τον X. Lewis,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της B. Lindqvist, εκπροσωπούμενης από τον S. Larsson, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον A. Kruse και την B. Hernqvist, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την J. van Bakel, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τον J. Stratford, της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την L. Ström και τον C. Docksey, και της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ, εκπροσωπούμενης από την D. Sif Tynes, κατά τη συνεδρίαση της 30ής Απριλίου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 23ης Φεβρουαρίου 2001, που περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Μαρτίου 2001, το Göta hovrätt υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, επτά προδικαστικά ερωτήματα ως προς, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281, σ. 31).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο εκκρεμούς ενώπιον του δικαστηρίου αυτού ποινικής δίκες κατά της B. Lindqvist, η οποία κατηγορείται για παράβαση της σουηδικής νομοθεσίας περί της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, λόγω του ότι δημοσίευσε στον δικτυακό της τόπο στο Διαδίκτυο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αφορώντα ορισμένα από τα πρόσωπα που εργάζονται, όπως αυτή, εθελοντικώς σε ενορία της Προτεσταντικής Εκκλησίας της Σουηδίας.

Νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Ο σκοπός της οδηγίας 95/46 συνίσταται, όπως προκύπτει από το άρθρο της 1, παράγραφος 1, στην προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων, ιδίως δε της ιδιωτικής ζωής, από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- 4 Το άρθρο 3 της οδηγίας 95/46, που αφορά το πεδίο εφαρμογής της, ορίζει τα εξής:

«1. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται στην αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο.

2. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

— η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπως οι δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, εν πάση περιπτώσει, στην επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου,

— η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων.»

- 5 Το άρθρο 8 της οδηγίας 95/46, που τιτλοφορείται «Επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαγορεύουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που παρέχουν πληροφορίες για τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις και την υγεία και τη σεξουαλική ζωή.

2. Η παράγραφος 1 δεν ισχύει εφόσον:

- α) το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει δώσει ρητά τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία, εκτός αν η νομοθεσία του κράτους μέλους ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση της παραγράφου 1

ή

- β) η επεξεργασία είναι απαραίτητη προκειμένου να εκπληρωθούν οι υποχρεώσεις και τα ειδικά δικαιώματα του υπευθύνου της επεξεργασίας στον τομέα του εργατικού δικαίου, στον βαθμό που το επιτρέπει η εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις

ή

- γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα ή άλλου προσώπου, αν ο ενδιαφερόμενος τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του

ή

- δ) η επεξεργασία πραγματοποιείται από ίδρυμα, σωματείο ή οποιονδήποτε άλλο μη κερδοσκοπικό φορέα ο οποίος επιδιώκει πολιτικούς, φιλοσοφικούς, θρησκευτικούς ή συνδικαλιστικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία αφορά μόνον τα μέλη του ή πρόσωπα με τα οποία το ίδρυμα, το σωματείο ή ο φορέας διατηρεί, ως εκ του σκοπού του, τακτικές επαφές, και τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους μόνον με τη συγκατάθεση των προσώπων στα οποία αναφέρονται

ή

ε) η επεξεργασία αφορά δεδομένα τα οποία προδήλως δημοσιοποιούνται από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου.

3. Η παράγραφος 1 δεν ισχύει εφόσον η επεξεργασία των δεδομένων είναι αναγκαία για την ιατρική πρόληψη ή διάγνωση, την παροχή ιατροφαρμακευτικής αγωγής ή τη διαχείριση των ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών, η δε επεξεργασία των δεδομένων αυτών εκτελείται από κατ' επάγγελμα θεράποντα της υγείας υποκείμενο στο επαγγελματικό απόρρητο το οποίο προβλέπει το εθνικό δίκαιο ή από άλλο πρόσωπο το οποίο ομοίως υπέχει αντίστοιχη υποχρέωση.

4. Εφόσον παρέχονται οι δέουσες εγγυήσεις, τα κράτη μέλη δύνανται, όταν συντρέχουν σοβαροί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, να θεσπίσουν και άλλες παρεκκλίσεις εκτός από τις προβλεπόμενες στην παράγραφο 2, είτε με εθνική νομοθετική διάταξη είτε με απόφαση της αρχής ελέγχου.

5. Η επεξεργασία δεδομένων σχετικών με παραβάσεις, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφαλείας επιτρέπεται μόνον υπό τον έλεγχο της δημόσιας αρχής, ή εάν το εθνικό δίκαιο προβλέπει επαρκείς και ειδικές εγγυήσεις, με την επιφύλαξη ενδεχομένων παρεκκλίσεων τις οποίες ορίζει το κράτος μέλος επί τη βάση εθνικών διατάξεων που παρέχουν τις ενδεδειγμένες και ειδικές προς τούτο εγγυήσεις. Πάντως, η τήρηση πλήρους ποινικού μητρώου επιτρέπεται μόνον υπό τον έλεγχο της δημόσιας αρχής.

Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι οι επεξεργασίες δεδομένων συναφών με διοικητικές ή δικαστικές αποφάσεις πρέπει ομοίως να εκτελούνται υπό τον έλεγχο της δημόσιας αρχής.

6. Οι παρεκκλίσεις από την παράγραφο 1 που προβλέπονται στις παραγράφους 4 και 5 κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

7. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους όρους υπό τους οποίους επιτρέπεται η επεξεργασία του εθνικού αναγνωριστικού αριθμού ταυτότητας ή άλλων γενικότερων αναγνωριστικών της ταυτότητας στοιχείων.»

6 Το άρθρο 9 της οδηγίας 95/46, που τιτλοφορείται «Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ελευθερία έκφρασης», ορίζει τα εξής:

«Για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται αποκλειστικώς για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν τις εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, του κεφαλαίου IV και του κεφαλαίου VI μόνο στον βαθμό που είναι αναγκαίες ώστε το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής να συμβιβάζεται με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης.»

7 Το άρθρο 13 της οδηγίας 95/46, που τιτλοφορείται «Εξαιρέσεις και περιορισμοί», προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν ορισμένες υποχρεώσεις που επιβάλλει η οδηγία στον υπεύθυνο της επεξεργασίας των δεδομένων, ιδίως όσον αφορά την ενημέρωση των ενδιαφερομένων προσώπων, στον βαθμό που οι περιορισμοί αυτοί είναι αναγκαίοι για την προστασία, για παράδειγμα, της ασφάλειας του κράτους, της άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, σημαντικού οικονομικού ή χρηματοοικονομικού συμφέροντος κράτους μέλους ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για τη διερεύνηση και τη δίωξη παραβάσεων του ποινικού νόμου ή της δεοντολογίας των επαγγελματιών για την άσκηση των οποίων προβλέπεται ειδικό καθεστώς.

- 8 Το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο IV το οποίο τιτλοφορείται «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι η διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που έχουν υποστεί επεξεργασία ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία μετά τη διαβίβασή τους, επιτρέπεται μόνον εάν, τηρουμένων των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις της παρούσας οδηγίας, η εν λόγω τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας.

2. Η επάρκεια της προστασίας που παρέχεται από τρίτη χώρα σταθμίζεται λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων που επηρεάζουν μια διαβίβαση ή κατηγορία διαβιβάσεων δεδομένων· ειδικότερα, εξετάζονται η φύση των δεδομένων, οι σκοποί και η διάρκειά της ή των προβλεπομένων επεξεργασιών, η χώρα προέλευσης και τελικού προορισμού, οι γενικοί ή τομεακοί κανόνες δικαίου, οι επαγγελματικοί κανόνες και τα μέτρα ασφαλείας που ισχύουν στην εν λόγω τρίτη χώρα.

3. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενημερώνονται αμοιβαία οσάκις θεωρούν ότι μια τρίτη χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας κατά την έννοια της παραγράφου 2.

4. Όταν η Επιτροπή διαπιστώνει, με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 31, παράγραφος 2, ότι μια τρίτη χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας κατά την έννοια της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε διαβίβαση τέτοιου είδους δεδομένων προς την εν λόγω τρίτη χώρα.

5. Η Επιτροπή αρχίζει την κατάλληλη στιγμή διαπραγματεύσεις ώστε να επανορθωθεί η κατάσταση που προκύπτει από τη διαπίστωση που έχει γίνει κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4.

6. Η Επιτροπή μπορεί να αποφανθεί, με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 31, παράγραφος 2, ότι μια τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας κατά την έννοια της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, λόγω της εσωτερικής της νομοθεσίας ή των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, ιδίως κατόπιν των διαπραγματεύσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 5, ώστε να εξασφαλίζει την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων των προσώπων.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθούν με την απόφαση της Επιτροπής.»

9. Κατά την έκδοση της οδηγίας 95/46, το Βασίλειο της Σουηδίας υπέβαλε, όσον αφορά το άρθρο 9 της οδηγίας αυτής, μια δήλωση η οποία καταχωρίστηκε στα πρακτικά του Συμβουλίου (έγγραφο αριθ. 4649/95 του Συμβουλίου, της 2ας Φεβρουαρίου 1995) και η οποία έχει ως εξής:

«Το Βασίλειο της Σουηδίας κρίνει ότι η έννοια της καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής έκφρασης παραπέμπει μάλλον στα μέσα έκφρασης παρά στο περιεχόμενο της ανακοίνωσης ή στην ποιότητά της.»

10. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), προβλέπει, στο άρθρο της 8, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και περιέχει, στο άρθρο της 10, διατάξεις σχετικά με την ελευθερία της εκφράσεως.

Η εθνική νομοθεσία

- 11 Η οδηγία 95/46 μεταφέρθηκε στο σουηδικό δίκαιο με τον Personuppgiftslag, SFS 1998:204 (σουηδικό νόμο περί των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στο εξής: PUL).

Η υπόθεση της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Η B. Lindqvist εργαζόταν ως υπάλληλος καθαριότητας και ασκούσε επιπλέον καθήκοντα κατηχήσεως των κοινωνούντων στην ενορία της Alseda (Σουηδία). Έλαβε μαθήματα πληροφορικής, στο πλαίσιο των οποίων έπρεπε, μεταξύ άλλων, να δημιουργήσει μια αρχική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο. Κατά τα τέλη του 1998, η B. Lindqvist δημιούργησε, στην οικία της και με τον προσωπικό υπολογιστή της, ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο με σκοπό να παράσχει τη δυνατότητα στα μέλη της ενορίας που προετοιμάζουν την επικύρωση της βαπτίσεως να συλλέγουν εύκολα τα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως χρειάζονταν. Κατόπιν αιτήσεώς της, ο διαχειριστής του δικτυακού τόπου της Εκκλησίας της Σουηδίας δημιούργησε ένα σύνδεσμο μεταξύ των ιστοσελίδων αυτών και του εν λόγω δικτυακού τόπου.
- 13 Οι ως άνω ιστοσελίδες περιείχαν στοιχεία που αφορούσαν την B. Lindqvist και δεκαοκτώ από τους συναδέλφους της στην ενορία, συμπεριλαμβανομένων του ονοματεπωνύμου τους ή ενίοτε μόνον του ονόματός τους. Η B. Lindqvist περιέγραφε επιπλέον τα καθήκοντα που ασκούσαν οι συνάδελφοί της και τις ασχολίες τους κατά τον ελεύθερο χρόνο τους, με ελαφρώς χιουμοριστικό τρόπο. Σε πολλές περιπτώσεις, αναφέρονταν η οικογενειακή τους κατάσταση, ο αριθμός τους τηλεφώνου και άλλα στοιχεία. Περαιτέρω, ανέφερε ότι μία από τις συναδέλφους της είχε τραυματιστεί στο πόδι και ότι τελούσε σε μερική αναρρωτική άδεια.

- 14 Η Β. Lindqvist δεν είχε ούτε πληροφορήσει τους συναδέλφους της για την ύπαρξη των ιστοσελίδων αυτών ούτε λάβει τη συγκατάθεσή τους, αλλ' ούτε είχε γνωστοποιήσει τις ενέργειές της στην Datainspektion (δημόσιο οργανισμό για την προστασία των δεδομένων που διαβιβάζονται μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών). Μόλις έμαθε ότι ορισμένοι από τους συναδέλφους της δεν συμφωνούσαν με τις ιστοσελίδες αυτές, τις εξάλειψε αμέσως.
- 15 Ο εισαγγελέας άσκησε δίωξη κατά της Β. Lindqvist για παράβαση του PUL και ζήτησε την καταδίκη της, με το αιτιολογικό ότι είχε:
- επεξεργαστεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, χωρίς προηγουμένως να υποβάλει γραπτή δήλωση στην Datainspektion (άρθρο 36 του PUL),
 - επεξεργαστεί, χωρίς άδεια, ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ήτοι αυτά που αφορούσαν τραυματισμό στο πόδι και μερική αναρρωτική άδεια (άρθρο 13 του PUL),
 - διαβιβάσει προς τρίτες χώρες δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είχαν υποστεί επεξεργασία χωρίς άδεια (άρθρο 33 του PUL).
- 16 Η Β. Lindqvist ομολόγησε τα πραγματικά περιστατικά, αλλά αρνήθηκε ότι διέπραξε παράβαση. Μετά την εκ μέρους του Eksjö tingsrätt (Σουηδία) καταδίκη της σε καταβολή προστίμου, η Β. Lindqvist άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

- 17 Το πρόστιμο ανερχόταν σε 4 000 σουηδικές κορώνες (SEK), καθόσον το ποσό των 100 SEK, το οποίο υπολογίστηκε με βάση την οικονομική κατάσταση της B. Lindqvist, πολλαπλασιάστηκε επί το 40 που αντιπροσώπευε τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Η B. Lindqvist καταδικάστηκε επιπλέον στην καταβολή 300 SEK σ' ένα σουηδικό ταμείο για την παροχή βοήθειας στα θύματα των παραβάσεων.
- 18 Το Göta hovrätt, έχοντας αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του εφαρμοστέου συναφώς κοινοτικού δικαίου, ιδίως της οδηγίας 95/46, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί η αναφορά ενός προσώπου —με το όνομα ή με το όνομα και τον αριθμό του τηλεφώνου— σε μια αρχική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο ενέργεια η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [95/46]; Συνιστά “αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”, το γεγονός ότι σε μια ιδιοχειρώς κατασκευασθείσα αρχική ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο γίνεται αναφορά σε ορισμένα πρόσωπα και αναγράφονται στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και τις ασχολίες των προσώπων αυτών κατά τον ελεύθερο χρόνο τους;

2) Αν η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα είναι αρνητική, μπορεί η ενέργεια που συνίσταται στη δημιουργία, σε μια αρχική ιστοσελίδα του Διαδικτύου, άλλων επιμέρους ιστοσελίδων για περίπου δεκαπέντε πρόσωπα, με σύνδεση μεταξύ των ιστοσελίδων η οποία καθιστά δυνατή την έρευνα βάσει του ονόματος, να θεωρηθεί ότι συνιστά “μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο”, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1;

Αν η απάντηση σε κάποιο από τα ανωτέρω ερωτήματα είναι καταφατική, το honrätt υποβάλλει και τα ακόλουθα ερωτήματα.

- 3) Μπορεί η ενέργεια που συνίσταται στη δημοσιοποίηση στοιχείων του προαναφερθέντος είδους σχετικά με συναδέλφους από τον χώρο εργασίας σε μια ιδιωτική αρχική ιστοσελίδα, στην οποία ωστόσο μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε γνωρίζει τη διεύθυνση της ιστοσελίδας αυτής, να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [95/46] βάσει κάποιας από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2;
- 4) Αποτελεί το περιλαμβανόμενο σε μια αρχική ιστοσελίδα στοιχείο ότι ένας ονομαστικά αναφερόμενος συνάδελφος από τον χώρο εργασίας έχει τραυματιστεί στο πόδι και τελεί σε μερική αναρρωτική άδεια δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα σχετικό με την υγεία, το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας;
- 5) Η οδηγία [95/46] απαγορεύει σε ορισμένες περιπτώσεις τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες. Υφίσταται διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες, κατά την έννοια της οδηγίας [95/46], αν ένα πρόσωπο στη Σουηδία, με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή, δημοσιοποιεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε μια αρχική ιστοσελίδα που είναι συνδεδεμένη με διακομιστή (server) στη Σουηδία, οπότε στα δεδομένα αυτά αποκτούν πρόσβαση υπήκοοι τρίτης χώρας; Είναι ίδια η απάντηση ακόμη και αν, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, κανένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν έλαβε πράγματι γνώση των άνω δεδομένων ή αν ο εν λόγω διακομιστής βρίσκεται, από υλικής αμγώς απόψεως, σε τρίτη χώρα;
- 6) Μπορούν οι διατάξεις της οδηγίας [95/46], σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση, να θεωρηθούν ότι συνεπάγονται περιορισμό αντίθετο προς τις γενικές αρχές περί της ελευθερίας της εκφράσεως, ή προς άλλες ελευθερίες ή δικαιώματα, που

ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν, μεταξύ άλλων, προς το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών;

Το hovrätt υποβάλλει τέλος το ακόλουθο ερώτημα:

- 7) Μπορεί ένα κράτος μέλος, ως προς τα ζητήματα που τίθενται με τα προαναφερθέντα ερωτήματα, να παρέχει πιο εκτεταμένη προστασία όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή να καθορίζει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με αυτό που προκύπτει από την οδηγία [95/46], ακόμη και αν δεν συντρέχει καμία από τις περιπτώσεις του άρθρου 13;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 19 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η ενέργεια που συνίσταται σε αναφορά, επί ιστοσελίδας του Διαδικτύου, σε διάφορα πρόσωπα και στον προσδιορισμό τους είτε με το όνομά τους είτε με άλλα μέσα, για παράδειγμα με τον αριθμό τηλεφώνου τους ή με στοιχεία σχετικά με τις συνθήκες εργασίας τους και τις ασχολίες τους κατά τον ελεύθερο χρόνο τους, συνιστά «αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46.

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 20 Κατά την B. Lindqvist, δεν είναι λογικό να θεωρείται ότι η απλή αναφορά του ονόματος ενός προσώπου ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε κείμενο περιε-

χόμενο σε ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο συνιστά αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων. Αντιθέτως, η αναφορά τέτοιων δεδομένων σε μια λέξη-κλειδί των ειδικών ετικετών (meta tags) μιας ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο, βάσει της οποίας καθίσταται δυνατή η ευρετηρίαση και η εύρεση της ιστοσελίδας αυτής μέσω μηχανής αναζήτησης, θα μπορούσε να συνιστά τέτοια επεξεργασία.

- 21 Η Σουηδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η έννοια της «αυτοματοποιημένης, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», που διαλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46, περιλαμβάνει κάθε επεξεργασία υπό μηχανογραφημένη μορφή, ήτοι υπό δυαδική μορφή. Κατά συνέπεια, αφ' ης στιγμής ένα δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα υφίσταται επεξεργασία μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, ήτοι για παράδειγμα μέσω προγράμματος επεξεργασίας κειμένου ή προκειμένου να περιληφθεί σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας καταλαμβανομένης από την οδηγία 95/46.

- 22 Η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η αναγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και διακομιστή, πράγμα που συνιστά σημαντικό χαρακτηριστικό της αυτοματοποίησης, οπότε πρέπει να θεωρηθεί ότι τα δεδομένα αυτά υφίστανται αυτοματοποιημένη επεξεργασία.

- 23 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η οδηγία 95/46 εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαλαμβάνεται στο άρθρο της 3, ανεξάρτητα από τα χρησιμοποιούμενα τεχνικά μέσα. Η δημοσιοποίηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο Διαδίκτυο συνιστά κατά συνέπεια αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίστανται τεχνικοί περιορισμοί που περιορίζουν την επεξεργασία σε αποκλειστικά χειρωνακτική λειτουργία. Μια ιστοσελίδα του Διαδικτύου εμπίπτει συνεπώς, εκ φύσεως, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 95/46.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 24 Η έννοια των «δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46 καταλαμβάνει, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, «κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί». Η έννοια αυτή περιλαμβάνει ασφαλώς το όνομα ενός προσώπου που συνοδεύεται από τον αριθμό τηλεφώνου του ή στοιχεία σχετικά με τις συνθήκες εργασίας του ή τις ασχολίες του κατά τον ελεύθερο χρόνο.
- 25 Η έννοια της «επεξεργασίας» τέτοιων δεδομένων του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46 περιλαμβάνει, σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, «κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιούνται με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων διαδικασιών και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα». Η τελευταία αυτή διάταξη αναφέρει διάφορα παραδείγματα τέτοιων εργασιών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η ανακοίνωση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης δεδομένων. Εντεύθεν έπεται ότι η εργασία που συνίσταται στην αναγραφή, σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί τέτοια επεξεργασία.
- 26 Απομένει να καθοριστεί αν η επεξεργασία αυτή είναι «αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει». Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι η αναγραφή στοιχείων σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου προϋποθέτει, σύμφωνα με τις εφαρμοζόμενες σήμερα τεχνικές και μηχανογραφικές διαδικασίες, την εκτέλεση μιας εργασίας τοποθέτησεως της σελίδας αυτής σε ένα διακομιστή του Διαδικτύου (server), καθώς και τις αναγκαίες εργασίες για να μπορούν να έχουν πρόσβαση στη σελίδα αυτή τα πρόσωπα που συνδέονται με το Διαδίκτυο. Οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται, τουλάχιστον εν μέρει, κατά τρόπο αυτοματοποιημένο.
- 27 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η εργασία που συνίσταται στην αναφορά, επί ιστοσελίδας του Διαδικτύου, σε διάφορα πρόσωπα και στον προσδιορισμό τους είτε με το όνομά τους είτε με άλλα μέσα, για παράδειγμα με τον αριθμό τηλεφώνου τους ή με στοιχεία σχετικά με τις συνθήκες εργασίας τους

και τις ασχολίες τους κατά τον ελεύθερο χρόνο, συνιστά «αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 28 Δεδομένου ότι στο πρώτο ερώτημα δόθηκε καταφατική απάντηση, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, το οποίο υποβλήθηκε μόνο για την περίπτωση κατά την οποία στο πρώτο ερώτημα θα δινόταν αρνητική απάντηση.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 29 Με το τρίτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτή την οποία αφορά το πρώτο ερώτημα, εμπίπτει σε κάποια από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 95/46.

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 30 Η Β. Lindqvist υποστηρίζει ότι ένας ιδιώτης ο οποίος, ασκώντας την ελευθερία εκφράσεως, δημιουργεί ιστοσελίδες Διαδικτύου στο πλαίσιο δραστηριότητας μη κερδοσκοπικού σκοπού ή ασχολείται με αυτά κατά τον ελεύθερο χρόνο του δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα και συνεπώς δεν εμπίπτει στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Αν το Δικαστήριο είχε αντίθετη άποψη, θα ετίθετο ζήτημα κύρους της οδηγίας 95/46, καθόσον ο κοινοτικός νομοθέτης, εκδίδοντας την οδηγία αυτή, θα είχε υπερβεί τις αρμοδιότητες που του παρέχει το άρθρο 100 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 95 ΕΚ). Συγκεκριμένα, η προσέγγιση των νομοθεσιών, που αποσκοπεί στην εγκαθίδρυση και στη λειτουργία της

εσωτερικής αγοράς, δεν μπορεί να χρησιμεύει ως νομική βάση για κοινοτικά μέτρα τα οποία ρυθμίζουν το δικαίωμα των ιδιωτών επί της ελευθερίας εκφράσεως στο Διαδίκτυο.

- 31 Η Σουηδική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, κατά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 95/46, ο Σουηδός νομοθέτης θεώρησε ότι η εκ μέρους φυσικού προσώπου επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία συνίσταται στη διαβίβαση των δεδομένων αυτών σε απροσδιόριστο αριθμό αποδεκτών, για παράδειγμα μέσω του Διαδικτύου, δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται «στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 95/46. Αντιθέτως, η κυβέρνηση αυτή δεν αποκλείει το να αφορά η εξαίρεση της πρώτης περιπτώσεως της παραγράφου αυτής τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα φυσικό πρόσωπο δημοσιεύει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου στο πλαίσιο και μόνον της ασκήσεως της ελευθερίας εκφράσεως και χωρίς καμία σχέση με επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητα.
- 32 Κατά την Ολλανδική Κυβέρνηση, μια αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, δεν εμπίπτει σε καμία από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 95/46. Όσον αφορά ειδικότερα την εξαίρεση της δεύτερης περιπτώσεως της παραγράφου αυτής, η εν λόγω κυβέρνηση τονίζει ότι ο δημιουργός μιας ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο γνωστοποιεί τα δεδομένα που εισάγει στη σελίδα αυτή σ' ένα κατ' αρχήν απροσδιόριστο σύνολο προσώπων.
- 33 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι μια ιστοσελίδα του Διαδικτύου, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 95/46 βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, αλλά συνιστά, αν ληφθεί υπόψη ο σκοπός της επίμαχης στην κύρια δίκη ιστοσελίδας του Διαδικτύου, καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία κατά την έννοια του άρθρου 9 της εν λόγω οδηγίας.
- 34 Η Επιτροπή φρονεί ότι στο άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46 μπορούν να δοθούν δύο διαφορετικές ερμηνείες. Η μια συνίσταται στον περιορισμό του εύρους της διατάξεως αυτής στους τομείς που αναφέρονται ως

παραδείγματα, ήτοι στις δραστηριότητες που εμπίπτουν κατ' ουσίαν σε ό,τι κοινώς αποκαλείται ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας. Η άλλη ερμηνεία συνίσταται στον αποκλεισμό από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 95/46 της ασκήσεως κάθε δραστηριότητας που δεν εμπίπτει στο κοινοτικό δίκαιο.

35 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν περιορίζεται μόνο στις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τις τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες. Η Επιτροπή, αναφερόμενη στη νομική βάση της οδηγίας 95/46, στον σκοπό της, στο άρθρο 6 ΕΕ, στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διακηρύχθηκε στη Νίκαια στις 18 Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ C 364, σ. 1) και στη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, της 28ης Ιανουαρίου 1981, για την προστασία του προσώπου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καταλήγει ότι η οδηγία αυτή αποσκοπεί στη ρύθμιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως ασκήσεως όχι μόνο μιας οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και μιας κοινωνικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της ολοκληρώσεως και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

36 Η Επιτροπή προσθέτει ότι ο γενικός αποκλεισμός από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 95/46 των ιστοσελίδων του Διαδικτύου που δεν περιέχουν κανένα εμπορικό στοιχείο ή κανένα στοιχείο παροχής υπηρεσιών θα μπορούσε να συνεπάγεται σοβαρά προβλήματα οριοθετήσεως. Μεγάλος αριθμός ιστοσελίδων του Διαδικτύου που περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, με σκοπό τον στιγματισμό ορισμένων προσώπων για ιδιοτελείς σκοπούς, θα μπορούσε στην περίπτωση αυτή να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

Η απάντηση του Δικαστηρίου

37 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 95/46 προβλέπει δύο εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής της.

- 38 Η πρώτη εξαίρεση αφορά τις επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, όπως είναι οι δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις των τίτλων V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και, εν πάση περιπτώσει, την επεξεργασία δεδομένων που αφορά τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ευημερίας του, εφόσον η επεξεργασία αυτή συνδέεται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου.
- 39 Δεδομένου ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη δραστηριότητες της B. Lindqvist δεν ήταν κατ' ουσίαν οικονομικές, αλλά εθελοντικές και θρησκευτικές, πρέπει να εξεταστεί αν συνιστούν επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα «πραγματοποιούμενες στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46.
- 40 Το Δικαστήριο έχει κρίνει σε σχέση με την οδηγία 95/46, η οποία στηρίζεται στο άρθρο 100 Α της Συνθήκης, ότι η επίκληση αυτής της νομικής βάσεως δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ουσιαστικής σχέσεως με την ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ κρατών μελών σε καθεμία από τις καταστάσεις τις οποίες αφορά η στηριζόμενη σε μια τέτοια νομική βάση πράξη (βλ. απόφαση της 20ής Μαΐου 2003, C-465/00, C-138/01 και C-139/01, Österreichischer Rundfunk κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-4989, σκέψη 41, και την παρατιθέμενη εκεί νομολογία).
- 41 Η αντίθετη ερμηνεία θα μπορούσε να καταστήσει ιδιαίτερα αβέβαια και τυχαία τα όρια του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής, πράγμα το οποίο θα αντέβαινε προς τον κύριο σκοπό της, που έγκειται στην προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών με σκοπό την εξάλειψη των εμποδίων στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, τα οποία απορρέουν ακριβώς από τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών (προπαρατεθείσα απόφαση Österreichischer Rundfunk κ.λπ., σκέψη 42).

- 42 Υπό τις συνθήκες αυτές, η έκφραση «δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου» δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως έχουσα τέτοιο περιεχόμενο ώστε να είναι αναγκαίο να ελέγχεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν η επίμαχη ειδική δραστηριότητα επηρεάζει ευθέως την ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ κρατών μελών.
- 43 Οι δραστηριότητες που μνημονεύονται ως παραδείγματα στο άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46 (ήτοι οι δραστηριότητες που προβλέπονται στους τίτλους V και VI της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και οι επεξεργασίες δεδομένων που αφορούν τη δημόσια ασφάλεια, την εθνική άμυνα, την ασφάλεια του κράτους και τις δραστηριότητες του κράτους σε τομείς του ποινικού δικαίου) είναι, σε όλες τις περιπτώσεις, δραστηριότητες που ασκούνται από τα κράτη ή από τις κρατικές αρχές και δεν αφορούν τους τομείς δραστηριότητας των ιδιωτών.
- 44 Πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί ότι οι δραστηριότητες που μνημονεύονται ως παραδείγματα στο άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46 αποσκοπούν να ορίσουν το εύρος της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή εξαιρέσεως, οπότε η εν λόγω εξαίρεση εφαρμόζεται μόνο στις δραστηριότητες οι οποίες μνημονεύονται ρητώς στη διάταξη αυτή ή μπορούν να υπαχθούν στην ίδια κατηγορία (*ejusdem generis*).
- 45 Οι εθελοντικές ή θρησκευτικές δραστηριότητες όμως, όπως αυτές που ασκεί η B. Lindqvist, δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τις δραστηριότητες που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 95/46 και δεν καλύπτονται συνεπώς από την εξαίρεση αυτή.
- 46 Όσον αφορά την εξαίρεση του άρθρου 3, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 95/46, η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη αυτής, που αφορά την εξαίρεση αυτή, μνημονεύει ως παραδείγματα επεξεργασίας δεδομένων, εκτελουμένης από φυσικό πρόσωπο για την άσκηση αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων, την αλληλογραφία και την τήρηση καταλόγων διευθύνσεων.

- 47 Η εξαίρεση αυτή πρέπει συνεπώς να ερμηνευθεί ως αφορώσα αποκλειστικά τις δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των ιδιωτών, πράγμα το οποίο προδήλως δεν ισχύει για την περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία συνίσταται στη δημοσίευσή τους στο Διαδίκτυο με συνέπεια να αποκτά πρόσβαση στα δεδομένα αυτά απροσδιόριστος αριθμός προσώπων.
- 48 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτή που μνημονεύεται στην απάντηση στο πρώτο ερώτημα, δεν εμπίπτει σε καμία από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 95/46.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

- 49 Με το τέταρτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η αναφορά στο γεγονός ότι ένα πρόσωπο τραυματίστηκε στο πόδι και τελεί σε μερική αναρρωτική άδεια συνιστά δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα σχετικό με την υγεία, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46.
- 50 Λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της οδηγίας αυτής, στην έκφραση «δεδομένα [...] που παρέχουν πληροφορίες για την [...] υγεία» του άρθρου της 8, παράγραφος 1, πρέπει να δοθεί ευρεία ερμηνεία ώστε να καταλαμβάνει πληροφοριακά στοιχεία αφορώντα όλες τις πτυχές, τόσο σωματικές όσο και ψυχικές, της υγείας του ατόμου.
- 51 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αναφορά του γεγονότος ότι ένα πρόσωπο τραυματίστηκε στο πόδι και τελεί σε μερική αναρρωτική

άδεια συνιστά δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα σχετικό με την υγεία, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

- 52 Με το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν υφίσταται «διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων», κατά την έννοια του άρθρου 25 της οδηγίας 95/46, οσάκις ένα πρόσωπο που βρίσκεται εντός κράτους μέλους αναγράφει σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, η οποία είναι αποθηκευμένη σε χώρο φυσικού ή νομικού προσώπου το οποίο φιλοξενεί τον δικτυακό τόπο μέσω του οποίου μπορεί κανείς να επισκεφθεί την ιστοσελίδα (στο εξής: παρέχων υπηρεσίες φιλοξενίας) και το οποίο είναι εγκατεστημένο εντός του ιδίου αυτού κράτους ή εντός άλλου κράτους μέλους, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, παρέχοντας τη δυνατότητα προ-σβάσεως στα στοιχεία αυτά σε οποιονδήποτε συνδέεται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων που βρίσκονται σε τρίτες χώρες. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επιπλέον αν είναι ίδια η απάντηση στο ερώτημα αυτό όταν προκύπτει ότι, στην πράξη, κανένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν έχει λάβει γνώση των δεδομένων αυτών ή ότι ο διακομιστής στον οποίο είναι αποθηκευμένη η ιστοσελίδα βρίσκεται, από αμγώς υλικής απόψεως, εντός τρίτης χώρας.

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 53 Η Επιτροπή και η Σουηδική Κυβέρνηση φρονούν ότι η αναγραφή, με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή, δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, κατά τρόπον ώστε στα δεδομένα αυτά να αποκτούν πρόσβαση υπήκοοι τρίτων χωρών, συνιστά διαβίβαση δεδομένων προς τρίτες χώρες κατά την έννοια της οδηγίας 95/46. Η απάντηση θα ήταν ίδια αν κανένας υπήκοος τρίτης χώρας δεν ελάμβανε πράγματι γνώση των εν λόγω δεδομένων ή αν ο διακομιστής στον οποίο τα δεδομένα αυτά είναι αποθηκευμένα βρισκόταν, από υλικής αμγώς απόψεως, εντός τρίτης χώρας.

- 54 · Η Ολλανδική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι η έννοια της «διαβίβασης» δεν ορίζεται στην οδηγία 95/46. Φρονεί, αφενός, ότι η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνευθεί ως σημαίνουσα πράξη επιδιώκουσα σκοπίμως τη διαβίβαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το έδαφος ενός κράτους μέλους προς τρίτη χώρα και, αφετέρου, ότι δεν μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων μορφών υπό τις οποίες καθίσταται δυνατή η πρόσβαση των τρίτων στα δεδομένα αυτά. Η εν λόγω κυβέρνηση συνάγει εντεύθεν ότι η αναγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν μπορεί να θεωρηθεί διαβίβαση προς τρίτη χώρα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 25 της οδηγίας 95/46.
- 55 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζεται ότι το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46 αφορά τις διαβιβάσεις δεδομένων προς τρίτες χώρες και όχι τη δυνατότητα προσβάσεως στα δεδομένα αυτά από τρίτες χώρες. Η έννοια της «διαβιβάσεως» συνεπάγεται τη μετάδοση ενός δεδομένου από πρόσωπο ευρισκόμενο σε συγκεκριμένο τόπο προς άλλο πρόσωπο ευρισκόμενο σε άλλον τόπο. Μόνο στην περίπτωση μιας τέτοιας διαβιβάσεως το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46 επιβάλλει στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να είναι ικανοποιητικό το επίπεδο προστασίας που παρέχει η τρίτη χώρα.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 56 Η οδηγία 95/46 δεν ορίζει ούτε στο άρθρο της 25 ούτε σε κάποια άλλη διάταξη, αλλ' ούτε και στο άρθρο της 2, την έννοια της «διαβιβάσεως προς τρίτη χώρα».
- 57 Για να καθοριστεί αν η αναγραφή σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, από το γεγονός και μόνον ότι παρέχει στα ευρισκόμενα εντός τρίτης χώρας πρόσωπα τη δυνατότητα προσβάσεως στα δεδομένα αυτά, συνιστά

«διαβίβαση» των δεδομένων αυτών προς τρίτη χώρα κατά την έννοια του άρθρου 25 της οδηγίας 95/46, πρέπει να ληφθεί υπόψη, αφενός, η τεχνική φύση των εκτελουμένων εργασιών και, αφετέρου, ο σκοπός και η οικονομία του κεφαλαίου IV της εν λόγω οδηγίας, στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο της 25.

- 58 Των στοιχείων που βρίσκονται στο Διαδίκτυο μπορεί να λάβει γνώση απροσδιόριστος αριθμός προσώπων κατοικούντων σε διαφόρους τόπους και σχεδόν ανά πάσα στιγμή. Η πανταχού παρουσία των στοιχείων αυτών προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι τα τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του Διαδικτύου είναι σχετικά απλά και κοστίζουν όλο και λιγότερο.
- 59 Σύμφωνα με τους τρόπους χρησιμοποιήσεως του Διαδικτύου, όπως είναι αυτοί που κατέστησαν διαθέσιμοι σε ιδιώτες όπως η B. Lindqvist κατά τη δεκαετία του '90, ο δημιουργός μιας ιστοσελίδας που προορίζεται για να δημοσιευθεί στο Διαδίκτυο διαβιβάζει τα δεδομένα που αποτελούν την ιστοσελίδα αυτή στον παρέχοντα υπηρεσίες φιλοξενίας. Ο τελευταίος αυτός διαχειρίζεται την αναγκαία μηχανογραφική υποδομή για να εξασφαλίσει την αποθήκευση των δεδομένων αυτών και τη σύνδεση του διακομιστή που φιλοξενεί τον δικτυακό τόπο στο Διαδίκτυο. Τούτο καθιστά δυνατή τη μετέπειτα μετάδοση των δεδομένων αυτών προς κάθε πρόσωπο που είναι συνδεδεμένο με το Διαδίκτυο και ζητεί να λάβει τα δεδομένα αυτά. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που αποτελούν αυτή τη μηχανογραφική υποδομή μπορούν να βρίσκονται, μάλιστα δε βρίσκονται συχνά, σε μια ή περισσότερες χώρες διαφορετικές από εκείνη στην οποία είναι εγκατεστημένος ο παρέχων υπηρεσίες φιλοξενίας, χωρίς η πελατεία του τελευταίου αυτού να το γνωρίζει αυτό ή να μπορεί ευλόγως να το γνωρίζει.
- 60 Από τον φάκελο προκύπτει ότι ένας χρήστης του Διαδικτύου, για να λάβει τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στις ιστοσελίδες στις οποίες η B. Lindqvist είχε αναγράψει τα δεδομένα που αφορούσαν τους συναδέλφους της, έπρεπε όχι μόνο να συνδεθεί με το Διαδίκτυο, αλλά και να προβεί, προσωπικώς, στις αναγκαίες ενέργειες για να επισκεφθεί τις εν λόγω ιστοσελίδες. Με άλλα λόγια, οι ιστοσελίδες της B. Lindqvist δεν περιείχαν τους τεχνικούς μηχανισμούς που θα καθιστούσαν δυνατή την αυτόματη αποστολή των πληροφοριακών αυτών στοιχείων σε πρόσωπα που δεν είχαν σκοπίμως επιχειρήσει να αποκτήσουν πρόσβαση στις ιστοσελίδες αυτές.

- 61 Επομένως, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που φθάνουν στον ηλεκτρονικό υπολογιστή ενός προσώπου το οποίο βρίσκεται εντός τρίτης χώρας και τα οποία προέρχονται από πρόσωπο που τοποθέτησε τα δεδομένα αυτά σε ένα δικτυακό τόπο του Διαδικτύου δεν έχουν διαβιβαστεί ευθέως μεταξύ των δύο αυτών προσώπων, αλλά μέσω της μηχανογραφικής υποδομής του παρέχοντος υπηρεσίες φιλοξενίας όπου είναι αποθηκευμένη η ιστοσελίδα.
- 62 Στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση, όσον αφορά την εφαρμογή του κεφαλαίου IV της οδηγίας 95/46, να συμπεριλάβει στην έννοια της «διαβίβασης δεδομένων προς τρίτη χώρα» κατά το άρθρο 25 της οδηγίας αυτής εργασίες όπως αυτές τις οποίες εκτέλεσε η B. Lindqvist. Πρέπει να τονιστεί ότι το πέμπτο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο δεν αφορά παρά μόνον τις εργασίες αυτές, εξαιρουμένων εκείνων τις οποίες εκτέλεσαν οι παρέχοντες υπηρεσίες φιλοξενίας.
- 63 Το κεφάλαιο IV της οδηγίας 95/46, στο οποίο περιλαμβάνεται το άρθρο 25, εισάγει ένα ειδικό καθεστώς, περιλαμβάνον ειδικούς κανόνες, το οποίο αποσκοπεί στη διασφάλιση του εκ μέρους των κρατών μελών ελέγχου της διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τις τρίτες χώρες. Στο κεφάλαιο αυτό θεσπίζεται ένα καθεστώς συμπληρωματικό του γενικού καθεστώτος που θεσπίζει το κεφάλαιο II της εν λόγω οδηγίας σχετικά με το θεμτό των επεξεργασιών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- 64 Ο σκοπός τους κεφαλαίου IV ορίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 56 έως 60 της οδηγίας 95/46, στις οποίες αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι, ναι μεν η προστασία των προσώπων που εγγύαται εντός της Κοινότητας η οδηγία αυτή δεν αποκλείει τις διαβίβασεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες διασφαλίζουσες ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, πλην όμως το αν το επίπεδο προστασίας είναι ικανοποιητικό πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα όλες τις περιστάσεις υπό τις οποίες πραγματοποιείται μια διαβίβαση ή μια κατηγορία διαβίβασεων δεδομένων. Οσάκις μια τρίτη χώρα δεν παρέχει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τη χώρα αυτή πρέπει να απαγορεύεται.

- 65 Το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46 επιβάλλει μια σειρά υποχρεώσεων στα κράτη μέλη και στην Επιτροπή, που αποσκοπούν στον έλεγχο των διαβιβάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες, λαμβανομένου υπόψη του επιπέδου προστασίας των δεδομένων αυτών που παρέχεται εντός εκάστης των χωρών αυτών.
- 66 Ειδικότερα, το άρθρο 25, παράγραφος 4, της οδηγίας 95/46 προβλέπει ότι, όταν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι μια τρίτη χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς την εν λόγω τρίτη χώρα.
- 67 Το κεφάλαιο IV της οδηγίας 95/46 δεν περιέχει καμία διάταξη αφορώσα τη χρήση του Διαδικτύου. Δεν διευκρινίζει ιδίως τα κριτήρια βάσει των οποίων να μπορεί να καθοριστεί αν, όσον αφορά τις εργασίες που εκτελούνται μέσω παρεχόντων υπηρεσιών φιλοξενίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο τόπος της εγκαταστάσεως του παρέχοντος υπηρεσίες ή η επαγγελματική κατοικία του, ή, αντιθέτως, ο ή οι τόποι στους οποίους βρίσκονται οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που αποτελούν τη μηχανογραφική υποδομή του παρέχοντος τις υπηρεσίες.
- 68 Λαμβανομένων υπόψη, αφενός, του σταδίου αναπτύξεως του Διαδικτύου κατά τον χρόνο καταρτίσεως της οδηγίας 95/46 και, αφετέρου, του γεγονότος ότι στο κεφάλαιο IV της οδηγίας αυτής δεν υπάρχουν κριτήρια εφαρμοζόμενα στη χρήση του Διαδικτύου, δεν μπορεί να υποτεθεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης είχε την πρόθεση να συμπεριλάβει, με μελλοντική προοπτική, στην έννοια της «διαβιβάσεως δεδομένων προς τρίτη χώρα» την εκ μέρους προσώπου, τελούντος στην κατάσταση της B. Lindqvist, αναγραφή δεδομένων σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, έστω και αν έτσι παρέχεται η δυνατότητα προσβάσεως στα δεδομένα αυτά στα πρόσωπα τρίτων χωρών που έχουν τα προς τούτο τεχνικά μέσα.

- 69 Αν το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46 ερμηνευόταν υπό την έννοια ότι υφίσταται «διαβίβαση δεδομένων προς τρίτη χώρα» κάθε φορά που κάποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αναγράφονται σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, η διαβίβαση αυτή θα αποτελούσε κατ' ανάγκη διαβίβαση προς όλες τις τρίτες χώρες στις οποίες υφίστανται τα τεχνικά μέσα που είναι αναγκαία για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Το ειδικό καθεστώς που προβλέπει το κεφάλαιο IV της εν λόγω οδηγίας θα καθίστατο συνεπώς αναγκαστικά, όσον αφορά τις εργασίες στο Διαδίκτυο, καθεστώς γενικής εφαρμογής. Συγκεκριμένα, αφ' ης στιγμής η Επιτροπή θα διαπίστωνε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 25, παράγραφος 4, της οδηγίας 95/46, ότι μια τρίτη χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, τα κράτη μέλη θα υποχρεούνταν να εμποδίσουν κάθε δημοσιοποίηση στο Διαδίκτυο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- 70 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το άρθρο 25 της οδηγίας 95/46 έχει την έννοια ότι οι εργασίες όπως αυτές που εκτέλεσε η B. Lindqvist δεν συνιστούν, αυτές καθαυτές, «διαβίβαση δεδομένων προς τρίτη χώρα». Συνεπώς, δεν χρειάζεται να ερευνηθεί αν ένα πρόσωπο τρίτης χώρας είχε πρόσβαση στην επίμαχη ιστοσελίδα του Διαδικτύου ή αν ο διακομιστής του ως άνω παρέχοντος υπηρεσίες βρίσκεται από υλικής απόψεως εντός τρίτης χώρας.
- 71 Επομένως, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν υφίσταται «διαβίβαση δεδομένων προς τρίτη χώρα» κατά την έννοια του άρθρου 25 της οδηγίας 95/46 οσάκις ένα πρόσωπο που βρίσκεται εντός κράτους μέλους αναγράφει σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, η οποία είναι αποθηκευμένη στον χώρο του παρέχοντος υπηρεσίες φιλοξενίας ο οποίος είναι εγκατεστημένος εντός του ίδιου αυτού κράτους ή εντός άλλου κράτους μέλους, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα προσβάσεως στα δεδομένα αυτά σε κάθε πρόσωπο που συνδέεται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων που βρίσκονται εντός τρίτων χωρών.

Επί του έκτου ερωτήματος

- 72 Με το έκτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν πρέπει να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις της οδηγίας 95/46 περιέχουν, σε περίπτωση όπως η υπό κρίση στην κύρια

δίκη, περιορισμό αντίθετο προς τη γενική αρχή της ελευθερίας εκφράσεως ή προς άλλα δικαιώματα και ελευθερίες που ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν, μεταξύ άλλων, προς το δικαίωμα που προβλέπει το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 73 Η Β. Lindqvist, αναφερόμενη, μεταξύ άλλων, στην απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-1611), ισχυρίζεται ότι η οδηγία 95/46 και ο PUL, καθόσον προβλέπουν προϋποθέσεις περί προηγούμενης συγκαταθέσεως και προηγούμενης κοινοποιήσεως σε αρχή ελέγχου, καθώς και μια αρχή περί απαγορεύσεως της επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είναι αντίθετοι προς τη γενική αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως που αναγνωρίζεται στο κοινοτικό δίκαιο. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι ο ορισμός της «αυτοματοποιημένης, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» δεν ικανοποιεί τα κριτήρια της προβλεψιμότητας και της ακρίβειας.
- 74 Επιπλέον, κατ' αυτήν, το γεγονός και μόνον της κατονομασίας ενός φυσικού προσώπου, της δημοσιοποιήσεως των σχετικών με τον αριθμό τηλεφώνου του στοιχείων και των συνθηκών εργασίας του, καθώς και της παροχής πληροφοριακών στοιχείων σχετικά με την κατάσταση της υγείας του και τις ασχολίες του κατά τον ελεύθερο χρόνο, ήτοι στοιχείων που είναι δημόσια, γνωστά τοις πάσι ή τετριμμένα, δεν συνιστά ουσιώδη προσβολή του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής. Η Β. Lindqvist φρονεί ότι, εν πάση περιπτώσει, οι περιορισμοί που επιβάλλει η οδηγία 95/46 είναι δυσανάλογοι σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό της προστασίας της φήμης και της ιδιωτικής ζωής των τρίτων.
- 75 Η Σουηδική Κυβέρνηση φρονεί ότι η οδηγία 95/46 επιτρέπει τη στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων και, έτσι, την προάσπιση της ελευθερίας της εκφράσεως και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Προσθέτει ότι μόνον το εθνικό δικαί-

στήριο μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, να εκτιμήσει την αναλογικότητα του περιορισμού της ασκήσεως του δικαιώματος επί της ελευθερίας της εκφράσεως που συνεπάγεται η εφαρμογή κανόνων αποσκοπούντων στην προστασία των δικαιωμάτων των τρίτων.

- 76 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι τόσο η ελευθερία της εκφράσεως όσο και το δικαίωμα για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής συμπεριλαμβάνονται στις γενικές αρχές του δικαίου, την τήρηση των οποίων διασφαλίζει το Δικαστήριο, και ότι η ΕΣΔΑ δεν ιεραρχεί τα διάφορα θεμελιώδη δικαιώματα. Η εν λόγω κυβέρνηση φρονεί συνεπώς ότι το εθνικό δικαστήριο πρέπει να προσπαθήσει να ισοσταθμίσει τα διάφορα υπό κρίση θεμελιώδη δικαιώματα λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως.
- 77 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου σημειώνει ότι η απάντηση που πρότεινε να δοθεί στο πέμπτο ερώτημα, η οποία εκτίθεται στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως, είναι απολύτως σύμφωνη με τα θεμελιώδη δικαιώματα και καθιστά δυνατή την αποφυγή δυσανάλογης προσβολής της ελευθερίας της εκφράσεως. Προσθέτει ότι θα ήταν δυσχερές να δικαιολογηθεί μια ερμηνεία η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα η δημοσίευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό μια ειδική μορφή, ήτοι σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, να υπόκειται σε πολύ αυστηρότερους περιορισμούς απ' ό,τι αυτοί που ισχύουν για τις δημοσιεύσεις που πραγματοποιούνται υπό άλλες μορφές, όπως είναι το χαρτί.
- 78 Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης ότι η οδηγία 95/46 δεν συνεπάγεται περιορισμό αντίθετο προς τη γενική αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως ή προς άλλα δικαιώματα και ελευθερίες που ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν, ιδίως, στο δικαίωμα που προβλέπει το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 79 Από την έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 95/46 προκύπτει ότι η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς μπορούν να θιγούν σοβαρώς από τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των εθνικών καθεστώτων τα οποία εφαρμόζονται στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με την τρίτη

αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, η εναρμόνιση αυτών των εθνικών καθεστώτων πρέπει να αποσκοπεί όχι μόνο στην ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών μεταξύ κρατών μελών, αλλά και στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων. Οι σκοποί αυτοί μπορούν προφανώς να έλθουν σε σύγκρουση μεταξύ τους.

80 Αφενός, η οικονομική και κοινωνική ολοκλήρωση που απορρέει από την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θα συνεπάγεται κατ' ανάγκη αισθητή αύξηση της διασυνοριακής ροής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ όλων των φορέων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής των κρατών μελών, είτε πρόκειται για επιχειρήσεις είτε για διοικητικές αρχές των κρατών μελών. Οι εν λόγω φορείς έχουν, σε ορισμένο βαθμό, ανάγκη να διαθέτουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους ή για να εκπληρώνουν την αποστολή τους στο πλαίσιο του χώρου δίχως σύνορα τον οποίο αποτελεί η εσωτερική αγορά.

81 Αφετέρου, ορθώς τα πρόσωπα τα οποία αφορά η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ζητούν την αποτελεσματική προστασία των δεδομένων αυτών.

82 Οι μηχανισμοί που καθιστούν δυνατή τη στάθμιση των διαφόρων αυτών δικαιωμάτων και συμφερόντων περιλαμβάνονται, αφενός, στην ίδια την οδηγία 95/46, καθόσον προβλέπει κανόνες οι οποίοι καθορίζουν σε ποιες καταστάσεις και σε ποιο βαθμό επιτρέπεται η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ποια μέσα προστασίας πρέπει να προβλέπονται. Αφετέρου, οι μηχανισμοί αυτοί προκύπτουν από την εκ μέρους των κρατών μελών θέσπιση εθνικών διατάξεων που διασφαλίζουν τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής και την εκ μέρους των εθνικών αρχών ενδεχόμενη εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

83 Όσον αφορά την οδηγία 95/46, οι διατάξεις της είναι κατ' ανάγκη σχετικά γενικές, δεδομένου ότι αυτή πρέπει να εφαρμοστεί σε μεγάλο αριθμό πολύ διαφορετικών καταστάσεων. Συνεπώς, αντίθετα προς τα όσα ισχυρίζεται η B. Lindqvist, ορθώς η

οδηγία αυτή περιέχει κανόνες χαρακτηριζόμενους από ορισμένη ευελιξία και αναθέτει σε πολλές περιπτώσεις στα κράτη μέλη τη μέριμνα της ρυθμίσεως των λεπτομερειών ή της επιλογής μεταξύ εναλλακτικών δυνατοτήτων.

- 84 Είναι γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν από πολλές απόψεις περιθώριο χειρισμών για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 95/46. Ωστόσο, ουδόλως μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει προβλεψιμότητα στο καθεστώς που προβλέπει η οδηγία αυτή ή ότι οι διατάξεις της είναι, αυτές καθαυτές, αντίθετες προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και, ιδίως, προς τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη.
- 85 Επομένως, η ορθή στάθμιση των σχετικών δικαιωμάτων και συμφερόντων πρέπει να γίνεται μάλλον στο στάδιο της εφαρμογής σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, σε εθνικό επίπεδο, της νομοθεσίας περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 95/46.
- 86 Στο πλαίσιο αυτό, τα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν ιδιαίτερη σημασία, όπως τούτο αποδεικνύεται από την υπόθεση της κύριας δίκης όπου κατ' ουσίαν απαιτείται να σταθμιστεί, αφενός, η ελευθερία εκφράσεως της B. Lindqvist στο πλαίσιο της εργασίας της ως κατηγήτριας κοινωνούντων, καθώς και η ελευθερία ασκήσεως δραστηριοτήτων που συντελούν στη θρησκευτική ζωή και, αφετέρου, η προστασία της ιδιωτικής ζωής των προσώπων σε σχέση με τα οποία η B. Lindqvist καταχώρισε δεδομένα στον δικτυακό της τόπο στο Διαδίκτυο.
- 87 Κατά συνέπεια, εναπόκειται στις αρχές και στα δικαστήρια των κρατών μελών όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την οδηγία 95/46, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μη δίδουν στην οδηγία αυτή ερμηνεία η οποία θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη ή με τις λοιπές γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η αρχή της αναλογικότητας.

- 88 Ναι μεν αληθεύει ότι η προστασία της ιδιωτικής ζωής απαιτεί την επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων σε όσους επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο μη σύμφωνο προς την οδηγία 95/46, πλην όμως οι κυρώσεις αυτές πρέπει πάντοτε να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας. Τούτο ισχύει τοσούτω μάλλον που το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 95/46 είναι ευρύτατο και οι υποχρεώσεις των προσώπων που προβαίνουν σε επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι πολλές και σημαντικές.
- 89 Κατ' εφαρμογήν της αρχής της αναλογικότητας, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη όλες τις περιστάσεις της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του, ιδίως τη διάρκεια της παραβάσεως των κανόνων περί εφαρμογής της οδηγίας 95/46, καθώς και τη σημασία που έχει για τους ενδιαφερομένους η προστασία των δημοσιοποιηθέντων δεδομένων.
- 90 Επομένως, στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις της οδηγίας 95/46 δεν περιέχουν, αυτές καθαυτές, περιορισμό αντίθετο προς τη γενική αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως ή προς άλλα δικαιώματα και ελευθερίες που ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν ιδίως στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ. Εναπόκειται στις εθνικές αρχές και στα εθνικά δικαστήρια που είναι αρμόδια για την εφαρμογή της εθνικής ρυθμίσεως περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 95/46 να διασφαλίσουν τη δίκαιη στάθμιση των άξιων προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη.

Επί του εβδόμου ερωτήματος

- 91 Με το έβδομο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ευρύτερη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με αυτό που προκύπτει από την οδηγία 95/46.

Παρατηρήσεις που κατετέθηκαν στο Δικαστήριο

- 92 Η Σουηδική Κυβέρνηση τονίζει ότι η οδηγία 95/46 δεν περιορίζεται στον καθορισμό των ελάχιστων προϋποθέσεων προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται, στο πλαίσιο της μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας αυτής, να υλοποιούν το επίπεδο προστασίας που καθορίζει η οδηγία αυτή και δεν έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν περισσότερο ή λιγότερο ευρεία προστασία. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά την εν λόγω μεταφορά για να διευκρινίζουν στο εσωτερικό τους δίκαιο τις γενικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι θεμιτή η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- 93 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η οδηγία 95/46 δεν απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ευρύτερη προστασία σε ορισμένους τομείς. Από τα άρθρα 10, 11, παράγραφος 1, 14, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α', 17, παράγραφος 3, 18, παράγραφος 5, και 19, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει, για παράδειγμα, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ευρύτερη προστασία. Επιπλέον, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν τις αρχές της οδηγίας 95/46 και σε δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.
- 94 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η οδηγία 95/46 στηρίζεται στο άρθρο 100 Α της Συνθήκης και ότι, αν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να διατηρήσει ή να θεσπίσει νομοθεσία που παρεκκλίνει από μια τέτοια οδηγία εναρμονίσεως, οφείλει να κοινοποιήσει τη νομοθεσία αυτή στην Επιτροπή, σύμφωνα με την παράγραφο 4 ή την παράγραφο 5 του άρθρου 95 ΕΚ. Η Επιτροπή υποστηρίζει κατά συνέπεια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβλέπουν ευρύτερη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σε σχέση με αυτό που προκύπτει από την εν λόγω οδηγία.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 95 Η οδηγία 95/46 αποσκοπεί, όπως προκύπτει ιδίως από την όγδοη αιτιολογική σκέψη της, να καταστήσει ισοδύναμο σε όλα τα κράτη μέλη το επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομέ-

νων προσωπικού χαρακτήρα. Η δέκατη αιτιολογική σκέψη της προσθέτει ότι η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών που ισχύουν στον τομέα αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει στην εξασθένηση της προστασίας που αυτές εξασφαλίζουν, αλλά πρέπει, αντιθέτως, να έχει ως στόχο την κατοχύρωση υψηλού επιπέδου προστασίας στην Κοινότητα.

- 96 Η εναρμόνιση των εν λόγω εθνικών νομοθεσιών δεν περιορίζεται συνεπώς σε μια ελάχιστη εναρμόνιση, αλλά καταλήγει σε εναρμόνιση η οποία είναι, κατ' αρχήν, πλήρης. Υπό το πρίσμα αυτό, η οδηγία 95/46 επιδιώκει τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατοχυρώνοντας ταυτόχρονα υψηλό επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των προσώπων τα οποία αφορούν τα δεδομένα αυτά.
- 97 Είναι γεγονός ότι η οδηγία 95/46 αναγνωρίζει στα κράτη μέλη πεδίο χειρισμών σε ορισμένους τομείς και ότι τους επιτρέπει να διατηρούν ή να θεσπίζουν ειδικά καθεστώτα για ειδικές καταστάσεις, όπως μαρτυρούν πολλές από τις διατάξεις της. Ωστόσο, τέτοιες δυνατότητες πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τον τρόπο που προβλέπει η οδηγία 95/46 και σύμφωνα προς τον σκοπό της που συνίσταται στη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής.
- 98 Αντιθέτως, τίποτε δεν απαγορεύει σ' ένα κράτος μέλος να διευρύνει το περιεχόμενο της εθνικής νομοθεσίας περί μεταφοράς στο εσωτερικό δικαιο των διατάξεων της οδηγίας 95/46 ώστε να καταλάβει τομείς μη περιλαμβανομένους στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, εφόσον τούτο δεν απαγορεύεται από καμία άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου.
- 99 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο έβδομο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για να διασφαλίσουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι σύμφωνα τόσο προς τις διατάξεις της οδηγίας 95/46 όσο και προς τον σκοπό της, ο οποίος συνίσταται στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Αντιθέτως, τίποτε

δεν απαγορεύει σ' ένα κράτος μέλος να διευρύνει το περιεχόμενο της εθνικής νομοθεσίας περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο των διατάξεων της οδηγίας 95/46 ώστε να καλύπτει τομείς μη συμπεριλαμβανόμενους στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, εφόσον τούτο δεν απαγορεύεται από καμία άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ¹⁰⁰ Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Σουηδική, η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή και η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 23ης Φεβρουαρίου 2001 το Göta hovrätt, αποφαινεται:

- 1) Η εργασία που συνίσταται στην αναφορά, επί ιστοσελίδας του Διαδικτύου, σε διάφορα πρόσωπα και στον προσδιορισμό τους είτε με το όνομά τους είτε με άλλα μέσα, για παράδειγμα με τον αριθμό τηλεφώνου τους ή με στοιχεία**

σχετικά με τις συνθήκες εργασίας τους και τις ασχολίες τους κατά τον ελεύθερο χρόνο, συνιστά «αυτοματοποιημένη, εν όλω ή εν μέρει, επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

- 2) Μια τέτοια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν εμπίπτει σε καμία από τις εξαιρέσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 95/46.
- 3) Η αναφορά του γεγονότος ότι ένα πρόσωπο τραυματίστηκε στο πόδι και τελεί σε μερική αναρρωτική άδεια συνιστά δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα σχετικό με την υγεία, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46.
- 4) Δεν υφίσταται «διαβίβαση δεδομένων προς τρίτη χώρα» κατά την έννοια του άρθρου 25 της οδηγίας 95/46 οσάκις ένα πρόσωπο που βρίσκεται εντός κράτους μέλους αναγράφει σε ιστοσελίδα του Διαδικτύου, η οποία είναι αποθηκευμένη στον χώρο του παρέχοντος υπηρεσίες φιλοξενίας ο οποίος είναι εγκατεστημένος εντός του ίδιου αυτού κράτους ή εντός άλλου κράτους μέλους, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα προσβάσεως στα δεδομένα αυτά σε κάθε πρόσωπο που συνδέεται με το Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένων των προσώπων που βρίσκονται εντός τρίτων χωρών.
- 5) Οι διατάξεις της οδηγίας 95/46 δεν περιέχουν, αυτές καθαυτές, περιορισμό αντίθετο προς τη γενική αρχή της ελευθερίας της εκφράσεως ή προς άλλα δικαιώματα και ελευθερίες που ισχύουν εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και αντιστοιχούν ιδίως στο άρθρο 10 της ΕΣΔΑ. Εναπόκειται στις εθνικές αρχές και στα εθνικά δικαστήρια που είναι αρμόδια για την εφαρμογή της εθνικής

ρυθμίσεως περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 95/46 να διασφαλίσουν τη δίκαιη στάθμιση των άξιών προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων των θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η κοινοτική έννομη τάξη.

- 6) Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για να διασφαλίσουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι σύμφωνα τόσο προς τις διατάξεις της οδηγίας 95/46 όσο και προς τον σκοπό της, ο οποίος συνίσταται στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής. Αντιθέτως, τίποτε δεν απαγορεύει σ' ένα κράτος μέλος να διευρύνει το περιεχόμενο της εθνικής νομοθεσίας περί μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο των διατάξεων της οδηγίας 95/46 ώστε να καλύπτει τομείς μη συμπεριλαμβανόμενους στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, εφόσον τούτο δεν απαγορεύεται από καμία άλλη διάταξη του κοινοτικού δικαίου.

Jann	Timmermans	Gulmann
Cunha Rodrigues	Rosas	Edward
Puissochet	Macken	von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Νοεμβρίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

B. Σκουρής